

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1937.

Andra kammaren.

Nr 10.

Lördagen den 13 februari.

Kl. 4 e. m.

På grund av förfall för sekreteraren tjänstgjorde undertecknad, jämlikt herr talmannens förordnande, vid protokollet.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 innevarande februari.

§ 2.

Hans excellens herr statsministern *Hansson* föredrog Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen angående förordnande av statsrådsledamöter att uppläsa Kungl. Maj:ts öppna brev till riksdagen angående vissa grundlagsändringar, innefattande, bland annat, att Kungl. Maj:t förordnat hans excellens herr statsministern *Hansson* att i riksdagens andra kammare uppläsa ifrågasvarande öppna brev, varefter hans excellens herr statsministern uppläste Kungl. Maj:ts öppna brev, nr 99 och 100, till riksdagen angående vissa grundlagsändringar.

Dessa öppna brev lades till handlingarna.

§ 3.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 96, angående befrielse för Aktiebolaget svenskt konstsilke från erläggande av accis för ett parti konstsilkeavfall;

nr 91, angående reglering av Falkenbergs järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten;

nr 103, angående elektrifiering av banorna Ånge—Bräcke—Långsele, Bräcke—Östersund och Göteborg—Uddevalle;

nr 86, angående överlåtelse av vissa markområden till Karlsborgs kommun i Skaraborgs län och Sorsele kommun i Västerbottens län;

nr 90, angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar;

nr 101, angående lån till föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka;

nr 87, med förslag till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen; och

nr 93, angående tillbyggnad till beskickningshuset i Washington.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 82, angående bemyndigande att med Älvsborgs läns landsting träffa avtal om uppförande och drift av en psykoneurosanstalt;

Andra kammarens protokoll 1937. Nr 10.

nr 85, angående ändrade grunder för statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande; och

nr 76, angående anslag till militärmeteorologisk informationstjänst;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 77, angående överlåtande av visst område inom Ljungbyheds municipal-samhälle till föreningen Ljungbyheds församlingshem; och

nr 78, angående försäljning av två till övningsfältet vid Rosenholm hörande markområden;

till statsutskottet propositionen, nr 81, angående tillägg till 9 § avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 84, angående förbättrade pensionsförmåner för förre lokomotivföraren J. F. Mattsson.

§ 5.

Vidare föredrogos var efter annan de på bordet liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 412 av fröken *Hesselgren m. fl.*;

nr 413 av herr *Mäler m. fl.*;

nr 414 av fru *Nordgren*; och

nr 415 av herrar *Andersson* i Rasjön och *Fast*;

till behandling av lagutskott motionen nr 416 av fru *Nordgren*;

till statsutskottet motionen nr 417 av fru *Nordgren*; samt

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 418 av herr *Österström m. fl.*;

nr 419 av herr *Österström*; och

nr 420 av herrar *Andersson* i Rasjön och *Fast*.

§ 6.

Härefter föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 2, 21 och 22, andra lagutskottets utlåtanden nr 5—8 samt andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till studielänefonden jämte två i ämnet väckta motioner; och

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Ungern för undvikande av dubbelbeskattning; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Frankrike för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande direkta skatter, m. m.;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 7, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om viss retroaktiv tillämpning, i vad avser befattningshavare vid riksbankens avdelningskontor i Linköping, av beslut rörande Linköpings stads placering i dyrorts-hänseende;

nr 8, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om beredande av ersättning åt verkställande styrelseledamoten vid riksbankens avdelningskontor i Norrköping Carl Dahl för viss merutgift för bostadshyra;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; och

nr 10, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagen berättelse över kommitténs verksamhet under år 1936;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om befordran med luftfartyg, m. m.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo, m. m.;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av bostad för en i Ammarnäs i Sorsele församling stationerad kontraktsadjunkt; och

nr 7, i anledning av väckt motion angående ändring i visst syfte i lagen om servitut;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring;

nr 10, i anledning av väcka motioner om ändring i lagen om förbud i vissa fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete; och

nr 11, i anledning av väckt motion om statens övertagande av kostnaderna för avlönande av pensionsnämndernas ordförande; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, angående utredning av vissa frågor rörande en statlig och kommunal bostadsproduktion.

§ 8.

Ordet lämnades nu på begäran till herr **Lindberg** i Umeå, som anförde: *Interpellation.*
Herr talman! Den 27 januari 1934 framställde herr Arvid Lindman i andra kammaren en interpellation till hans excellens statsministern angående de s. k. spökflygningarna i övre Norrland. Interpellanten formulerade följande frågor:

Ämnar regeringen vidtaga effektiva åtgärder för att utröna vilka flygmaskiner det kan vara fråga om,

och ämnar regeringen ingripa för att förhindra ett upprepande av sådana flygningar över svenskt område, vilka äro förbjudna?

Herr Lindman åberopade till stöd för sin framställning att militärbefälhavaren i Boden *bekräftat*, att otillåtna flygningar verkligen förekommit över Bodens skyddsområde.

Interpellation. (Forts.)

I sitt svar den 2 februari meddelade statsministern »att flygningar av den art, som i interpellationen omnämnas, verkligen förekommit, har ännu icke kunnat tillfullo konstateras».

På hösten samma år besökte 1930 års försvarskommission Boden och erhöll därvid information angående de resultat till vilka man inom militärstaben kommit vid sina undersökningar i Norrbotten och Västerbotten för att fastställa trovärdigheten av lämnade uppgifter om otillåtna flygningar över de båda nordligaste länen. Redogörelsen var av hemlig natur. Det må dock vara tillåtet meddela, att densamma icke innehöll andra uppgifter om flygningar än som tidigare meddelats i pressen.

I början av juli månad 1936 meddelades genom försvarsdepartementet, att generalstabschefen generalmajor Nygren avlämnat rapport om bearbetningen av det material som inkommit rörande främmande flygmaskinernas operationer över svenskt område. »Den verkställda utredningen har givit till resultat», hette det, »att det måste anses konstaterat att flygningar med flygplan, vilkas nationalitet icke kunnat fastställas, ägt rum under vintern 1933—1934 över norra Skandinavien såväl över svenskt som norskt område. De verkställda flygningarna ha med stor sannolikhet ägt rum på stor höjd och oftast över mycket glest befolkade områden. Endast på vissa för orientering lämpliga platser synas flygarna för att orientera sig eller för annat ändamål ha gått ned på så låg höjd att de tilldragit sig uppmärksamhet. De inrapporterade flygriktningarna kunna därför icke läggas till grund för en säker beräkning av flygvägarna. Man måste nämligen förutsätta, att flygplan för att möjliggöra närmare orientering stundom måst kretsa över orienteringspunkterna, varjämte flygplan vid vissa tillfällen kunna ha försatts ur sin ursprungliga kurs. Då därtill kommer att flyghastigheten varit okänd, har något positivt resultat angående flygvägarna icke kunnat vinnas vid en sammanställning av de enskilda rapporterna. Utredningen har dock givit anledning till det antagandet, att flygningarna i viss omfattning haft karaktären av rundflygningar av växlande utsträckning.

Beträffande det antal flygplan, med vilka flygningarna utförts, synes styrkt att flygningarna åtminstone i vissa fall icke skett med enstaka flygplan, utan att flera flygplan uppträtt samtidigt över skilda områden.

Utredningen har icke kunnat åstadkomma någon klarhet i frågan om flygningarnas basering eller vilket syfte desamma kunna ha haft. Vissa förutsättningar tala för att flygarna åtminstone i vissa fall eller tillfälligt varit baserade på fartyg utanför norska kusten.

Den verkställda utredningens resultat kan ur viss synpunkt betraktas såsom relativt ringa. Det bör framhållas, att i den händelse sådana flygningar, varom här varit fråga, åter skulle företagas, är förutsättningen för att problemet i sådant fall skall kunna bringas till en positiv lösning, att en effektiv luftbevakning och en väl organiserad underrättelsetjänst tillräckligt snabbt kunna träda i funktion.»

Då generalstabschefens rapport avser de flygningar om vilka försvarskommissionen erhöll information i november 1934, har jag ansett mig ha anledning sätta vederhäftigheten av generalstabsrapporten i tvivelsmål. De uppgifter, som lämnades till försvarskommissionen, verkade nämligen på mig icke fullt övertygande.

Strax efter det generalstabschefens rapport blivit offentliggjord avlade jag ett besök å flygdetaljen i försvarsdepartementet och anhöll att få taga del av det material, på vilket rapporten grundats. Jag utgick nämligen från, att man inom försvarsdepartementet noga granskat detta material innan rapporten vidarebefordrades till offentligheten. Chefen för flygdetaljen överstelöjtnant

Interpellation. (Forts.)

Björnberg lämnade då den upplysningen, att något annat material än generalstabschefens rapport icke funnits i försvarsdepartementet och att primärmaterialet, som förvarades i generalstaben, var hemligstämplat.

Sedan generalstaben på detta sätt bekräftat, att otillåtna flygningar över Skandinavien förekommit, har saken väckt stor uppmärksamhet även i utlandet, särskilt i Tyskland och i Frankrike, där ett flertal tidningar skrivit artiklar i ämnet och därvid förklarar, att något tvivel icke kan råda om, att *ryska* flygare företagit spaningsfärder över norskt, svenskt och finskt område. En tysk tidning Kieler Neueste Nachrichten, som anses stå den marina tyska ledningen nära, gjorde i en artikel förra hösten gällande, att spökflygningarna voro ett led i ryska offensivplaner. I händelse av krig, skrev tidningen, kommer Sovjetunionen att sätta sig i besittning av Narvik och malmhamnarna med järnvägsnät. Finland kommer att avskäras på höjden av Kemi, varigenom tillfartsvägarna och järnvägslinjerna Uleåborg—Kemi—Torneå—Haparanda—Luleå och Uleträsk—Kuusamo—Kemijoki kunna kontrolleras. Det gäller att skaffa sig kontroll över de nordfinska och nordsvenska järnvägsnäten och att sätta sig i besittning av Kemi, Torneå, Rovaniemi och Kemijärvi samt Vita-havsvägen Rovaniemi—Linahamari, på vilken trupper efter att ha dittransporterats sjövägen kunna föras ned mot Finland och norra Skandinavien. Tidningen kunde också berätta, att flygstationernas antal på sträckan Leningrad—Murmansk ökats från 15 å 16 till 41.

Även innevarande höst ha uppgifter förekommit om spökflygningar i Norrbotten och Västerbotten. Militärbefälhavaren i Boden har med alldeles samma säkerhet som i början av år 1934 gått i god för att dylika flygningar verkligen förekommit. Ett par fall förtjäna omnämnas. Två arbetare i Byske sågo en kväll ett föremål röra sig i luften och kommo överens om att det var en dubbeldeckad flygmaskin. Föremålet kom in över land från havet, gjorde en sväng över trämassefabriken i Byske och försvann efter en stund åter mot havet. De hörde intet motorsurr och sågo intet ljus. Ingen annan människa i Byske samhälle observerade fenomenet, ehuru många personer vid tillfället voro utomhus. Bland befolkningen är den meningen spridd, att »flygmaskinen» var en havsörn. Männen i fråga ha vid förhör inför landsfiskalen och en från Boden ned-sänd kommission bestående av en kapten och ambulansflygaren sergeant Gunnerfeldt vidhållit att det var en flygmaskin som de sett. Det har i detta sammanhang anförts, att sergeant Gunnerfeldt lämpligen bort lämnas tillfälle att företaga sin resa till Byske i flygmaskin på kvällen, i vilket fall erfarenhet kunnat erhållas huruvida ett sådant flygbesök kunnat äga rum utan att observeras av blott ett mycket ringa antal personer. Det andra mera uppmärksammade fallet av s. k. spökflygning har just i dagarna tilldragit sig stort intresse. Från Boden meddelas, att en major, en kapten, en fanjunkare, två fästningspolisier och en ordningspolis dels sett ett mystiskt ljus röra sig i luften inom fästningsområdet och dels hört motorsurr. Flygaren Gunnerfeldt har sedermera med flygmaskin rekonstruerat »spökflygningen», varvid de ifrågavarande militärpersonerna ytterligare övertygats om sina iakttagelsers riktighet.

I Finland däremot ställer man sig på militärt ansvarigt håll ytterst skeptisk till spökflygarteorierna. För endast några dagar sedan har finske generalstabschefen K. I. Oesch gjort ett uttalande till en svensk tidning av uppseendeväckande innehåll. Samtalet mellan tidningsmannen och generalstabschefen refereras på följande sätt.

Fråga av tidningsmannen: Finnes det något rimligt motiv för flygningar av här ifrågavarande slag? — »Nej, inte så vitt jag har kunnat finna, lyder generalens svar. — Vi ha gjort synnerligen grundliga undersökningar, men vi ha varken kunnat konstatera, att några flygningar ägt rum, eller kunnat

Interpellation. (Forts.)

finna något rimligt motiv för sådana flygningar. Därmed är det ju ingalunda bevisat, att spökflygningar icke skulle ha ägt rum, men sannolikheten härför är enligt min mening ytterst ringa. — Det typiska för de allra flesta inrapporterade iakttagelserna är, säger general Oesch, att observatören antingen sett ljus eller hört motorsurr eller liknande ljud. Det är ytterst sällan samme person iakttagit både ljus och ljud. Båda slagen av fenomen ha i de allra flesta fallen fått sin naturliga förklaring. Ljusen ha visat sig vara stjärnor, bilstrålkastare m. m., och ljuden ha härrört från bil- eller båtmotorer. I en del fall, då man vetat att ingen motor funnits i närheten men ändå hört ett mycket tydligt motorsurr, har detta visat sig härröra från telefontrådar, som vid växlingar i väderleken ge ifrån sig ett slags surrande och susande ljud, som är förvillande likt surret från en flygmaskinsmotor. I de få fall, då observatören både sett ljus och hört ljud, ha vi konstaterat, att sammanträffandet visserligen varit egendomligt men att det hela haft en fullt naturlig förklaring.

Det är mycket svårt att tänka sig, vilket ändamål dylika nattliga flygningar skulle ha. Kartläggning från luften är ju möjlig endast vid ljust och absolut klart väder. Den rena övningsflygningen kan lika väl äga rum inom det egna landet — åtminstone har Ryssland precis samma terrängbetingelser som Finland i detta fall. Som förberedande orienteringsövningar äro sådana flygningar också skäligen värdelösa — flygaren måste ändå i händelse av ett krig företa ny orientering före varje flygning. Att landsätta hemliga agenter från luften vore meningslöst. På så sätt måste ju saken väcka uppseende — alltid finns det risk för att någon ser flygmaskinen eller finner spår av landningen. Skall en hemlig agent ta sig in i Finland finns det ett mycket enklare sätt: att resa den vanliga vägen eller smyga sig till fots över gränsen. Sådant är praktiskt taget omöjligt att hindra.

Man trodde sig ett slag ha kommit spökflygarens gåta på spåren: det var när man på ett träsk i Kemitrakten fann spår, som man trodde vara från en flygmaskin, och samtidigt i trakten sett två män, som talade främmande språk och av vilka den ene så småningom anhölls.

Undersökningen visade dels, att spåren voro vanliga slädspår, dels att mannen visserligen var en rysk agent men att han absolut inte kunnat komma luftvägen, eftersom man mycket väl kunde följa hans väg, då han iakttagits på olika platser.

Återstår alltså möjligheten, att flygarnas uppgift skulle vara att utse landningsplatser, fortsätter generalen. Men dels är det absolut omöjligt att utse sådana i mörker, och även om det skulle spökflygas också i fullt dagsljus, vore dylika rekognosceringar tämligen värdelösa, då det är omöjligt att från luften bedöma ett markområdes lämplighet för landning. Man kan visserligen från flygmaskin konstatera, om landning är tänkbar eller otänkbar på en viss plats, men sedan måste markobservatörer undersöka de tänkbara områdena för att fastslå, om dessa passa. En sådan rekognoscering måste alltså utföras genom markobservationer för att kunna få något värde.

I vissa fall ha dock rapportörerna haft rätt i sina iakttagelser, att främmande flygmaskiner flugit över finskt territorium. I dessa fall ha uppgifterna varit på ett helt annat sätt koncisa och tillförlitliga. Men i alla dessa fall ha vi konstaterat, att det rört sig om ryska flygare, som av misstag råkat komma några km på denna sidan gränsen, vilket är mycket lätt gjort, då det på många håll är nästan omöjligt att från luften bestämma, var gränslinjen går.

Generalen nämner exempel på, att även de till synes mest bestickande och väldokumenterade uppgifterna om spökflygare vid en närmare undersökning visat sig vara felaktiga, och framhåller att generalstaben, för att göra sina un-

Interpellation. (Forts.)

dersökningar så grundliga som möjligt, låtit finska flygvapnets egna flygare gå upp och imitera spökflygare.

Verkan har blivit fullkomligt överväldigande. Maskinerna ha omedelbart observerats, ljudet har hörts tydligt och i många minuter, och maskinerna ha visat sig vara ytterst lätta att observera och lokalisera. Observatörernas meddelanden ha varit av en helt annan karaktär än när det gällt spökflygarna.»

Enligt uppgifter i pressen har militärbefälhavaren för övre Norrland generalmajor Reuterswärd i skriftlig rapport och vid personlig uppvaktning hos försvarsministern påyrkat vidtagande av extraordinära åtgärder till förekommande av de mystiska flygningarna. Till Aftonbladet har generalmajoren, efter vad tidningen uppger, gjort följande uttalande:

»Jag anser att förläggandet av tillräckligt med flyg och flygförband till Boden och övre Norrland bör äga rum snarast möjligt, så att åtminstone ett osäkerhetstillstånd uppstår för de främmande gästerna, vilka icke böra lämnas alldeles ostörda. Nu vet man att i hela den norra tredjedelen av vårt land ej finnes ett enda militärflygplan och det är vanskligt nog.»

Detta uttalande av generalmajor Reuterswärd måste otvivelaktigt uppväcka den föreställningen bland allmänheten, att det är möjligt att medelst flygplan oro eventuella främmande flygare så att de känna sig osäkra och fördenskull avstå ifrån att företaga flygningar över svenskt område. Det torde icke erfordras något större mått av flygmilitära insikter för att kunna förstå, att generalmajor Reuterswärd är hemfallen åt en allt för stor optimism och att en flygförläggning till övre Norrland för detta speciella ändamål är meningslös. En stationering av militärflyg till övre Norrland temporärt torde däremot vara att förorda. Dess uppgift borde bli att genom överraskande flygningar i mörker utrona allmänhetens förmåga till riktiga observationer. Dylika flygningar ha i Finland, som finske generalstabschefen uttalat, givit överväldigande resultat och det är att förmoda, att detsamma skulle bli förhållandet även i vårt land. Så länge endast enstaka personer avlägga vittnesbörd om att de sett mystiska ljus och hört mystiskt motorsurr, ehuru förutsättningar bort vara för handen att fenomenen kunnat observeras av många flere, komma stora delar av vårt folk icke att bli övertygade om att några otillättna flygningar verkligen förekomma. För egen del har jag, trots energiska ansträngningar ända sedan 1934, ännu icke lyckats påträffa en enda av mig känd vederhäftig person i Västerbotten, boende å ort, där mystiska fenomen uppgivits ha visat sig, som sätter tro till uppgifterna om spökflygning. På grund härav och med känedom om arten av de av militärstaben i Boden t. o. m. hösten 1934 verkställda utredningarna, har jag offentligt i pressen ifrågasatt vederhäftigheten i generalmajor Reuterswärds och generalstabens kategoriska förklaringar om otillåten flygverksamhet i övre Norrland, vilket i december 1936 renderat mig en förebråelse från generalmajor Reuterswärd för ansvarlöshet.

Att en noggrann undersökning är påkallad, är med den uppmärksamhet saken väckt både i vårt land och andra länder ett önskemål som icke torde möta gensaga från något håll. Man torde vid en sådan undersökning dock böra uppställa den fordran, att i densamma medverkan påkallas av personer, vilka stå helt oberoende av det naturliga yrkesmilitära intresset att vår militärorganisation erhåller så stor förstärkning som möjligt, ett intresse som för övrigt helt sammanfaller med vissa privatekonomiska intressen både i utlandet — numera förnämligast i Tyskland — och i vårt eget land, knutna till den industri som tillverkar flygplan. Den tanken är för mången icke främmande, att spökflygarverksamheten — i den mån den verkligen förekommit — är en provokation, avsedd att göra svenska folket villigt till en ytterligare flygmilitär upprustning.

Interpellation. (Forts.)

Det kan erinras om, att riksdagens första positiva beslut om inköp av bombplan sannolikt indirekt influerades av uppgifterna om spökflygningar i Norrland.

Med åberopande av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig hemställa om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1:o) Har herr statsrådet för avsikt att låta verkställa en fullt objektiv undersökning med anledning av uppgifterna om otillåtna flygningar i övre Norrland?

2:o) Om så är fallet, är herr statsrådet villig att tillse, att vid en sådan undersökning medverkan påkallas av personer utanför yrkesmilitära kretsar och som kunna anses opåverkade av önskingar att utnyttja den föregivna otillåtna flygverksamheten för tillgodoseende av eljest icke motiverade militära upprustningskrav?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 9.

Interpellation. Härefter lämnades på begäran ordet till herr **Brädefors**, som yttrade: Herr talman! När riksdagen medverkade till startandet av föreningen Nederkalix industri u. p. a. uppställdes i realiteten som en betingelse, att arbetarna och andra inom kommunen skulle satsa in pengar i företaget. I förhoppning om att arbetet skulle återupptagas satsades också betydande belopp av arbetare och småjordbrukare, belopp som de av helt naturliga skäl inte förmått inbetala. Vid varje försök att med kraftåtgärder pressa in dessa pengar har man också varit tvungen att konstatera svårigheterna och i stort sett avstått från ett fullföljande av signalerade åtgärder.

Genom fjolårets riksdagsbeslut att låta domänverket helt övertaga driften korrigerades de tidigare misstagen. Tyvärr ansåg sig riksdagen behöva ställa kravet på en viss begränsad inbetalning av garanterat belopp. Därest vederbörande alltså före februari månads utgång detta år inbetalat 20 procent av det belopp, som han tidigare lovat satsa, skulle den återstående skulden avskrivas. Skulle inte detta belopp vara inbetalat senast under februari månad, åläggdes den skyldige att inbetala hela det oguldna kapitalbeloppet. Hur moderat än detta krav vid första påseendet kunde synas, kan det dock inte klaras av åtskilliga arbetare och småjordbrukare. Svårigheterna äro ändå större, därför att många arbetare stå som garantier för av fackföreningarna garanterade insatser, vilka enligt uppgift lär uppgå till inte mindre än 25,000 kronor.

Det av fjolårets riksdag uppställda kravet på arbetarna och småbönderna synes alltså inte kunna uppfyllas. Indrivningar och dylikt skulle få rent katastrofala verkningar. Det är därför nu alldeles säkert, att fjolårets krav i denna fråga var förhastat och delvis ogenomförbart. Därför torde det bli nödvändigt att frågan i denna detalj upptages till ny prövning.

Enligt min mening borde riksdagen avstå från de oguldna beloppen, då staten nu blir ensam ägare av Kalixindustrien. Men även om man inte ville godta denna uppfattning, är det väl alldeles givet, att staten varken kan eller bör ruinera fattiga människor blott för nöjet att hävda en princip. För staten rör det sig nämligen om så relativt obetydliga belopp, att de inte böra få indrivas, om detta skall ske genom att ruinera människor, som inte ha mer än vad de behöva för en torftig utkomst. Att den nuvarande regeringen skulle ha en annan uppfattning håller jag otroligt.

Då det emellertid redan nu är tydligt, att en stor del av aktietecknarna i Nederkalix industri u. p. a. inte ens kunna fullgöra det krav som fjolårets

Interpellation. (Forts.)

riksdag uppställde, och då uraktlåtenhet att betala dels berövar vederbörande möjligheten att erhålla nämnd nedskrivning, dels ställer frågan om indrivning på dagordningen, anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

Har regeringen blivit uppmärksamgjord på att åtskilliga av de mindre bemedlade aktietecknarna i Nederkalix industri u. p. a. inte ha möjlighet att inom föreskriven tid inbetala fastställda belopp? Åmnar regeringen på grund härav vidtaga någon åtgärd för att förhindra att mindre bemedlade aktietecknare därigenom bli lidande?

Jämväl denna anhållan bordlades.

§ 10.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Koningen, nämligen:

från statsutskottet, nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjunde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

från första lagutskottet, nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1937/1938 för biträde vid handläggning av boställsären den och vad därmed äger samband; och

från andra lagutskottet, nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321).

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	under	8 dagar	fr. o. m.	den	13 febr.,
herr Olsson i Staxäng	under	8 dagar	fr. o. m.	den	13 febr.,
› Liedberg	›	4	›	›	13
› Larsson i Östersund	›	6	›	›	15
fru Johansson	›	7	›	›	13
herr Nilsson i Landskrona	›	5	›	›	16
› Osberg	›	2	›	›	15
› Nordström i Torsby	›	5	›	›	15
› Karlsson i Grängesberg	›	5	›	›	13
› Johanson i Hallagården	›	3	›	›	13
› Johansson i Djursnäs	›	5	›	›	13
› Hansson i Örebro	›	4	›	›	13
› Larsson i Julita	›	5	›	›	14
› Andersson i Malmö	›	5	›	›	13
› Andersson i Surahammar	›	3	›	›	13
› Andersson i Torngård	›	5	›	›	15
› Lindahl	›	5	›	›	13
› Brädefors	›	5	›	›	17

Andra kammarens protokoll 1937. Nr 10.

herr <i>Lindberg</i> i Umeå	under 5 dagar fr. o. m. den 18 febr.,
› <i>Wallentheim</i>	› 5 › › 15 ›
› <i>De Geer</i> i Lesjöfors	› 3 › › 13 › och
fru <i>Rönn-Christiansson</i>	› 6 › › 14 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.36 e. m.

In fidem
Sune Norrman.